

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP, N. Prinsengracht, 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. G. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van:

J. G. CETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel . . . . . 10 cent
Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: Kentering. — De heilige familie. — Theoretische geschilden? — Het Nut der „Zending.” — Buitenland: Frankrijk, Engeland. — Uit de Vakbeweging: Twee voorstellen voor de Algemeene Vergadering van het N. V. V. — Ontvangen boeken. — Ingezonden. — Feuilleton: Het historische materialisme voor arbeiders verklaard.

Bericht.

Nieuwe abonné's ontvangen de in dit kwartaal nog verschijnende nummers gratis

Kentering. *)

Hoe grooter de klassentegenstellingen en hoe meer bewust zij zijn, hoe meer het marxisme is doorgedrongen in de opvattingen en daden der socialistische partijen, des te gemakkelijker worden de, in één woord uitgedrukt, anti-socialistische tendenzen van het tijdperk der gunstige conjunctuur overwonnen. In Nederland kon dit het geval niet zijn. Vandaar de geringe invloed der partij, met bovengenoemde tendenzen, en als gevolg: verslapping van haar gestel, vermindering van werfkracht maar buiten, uitdooven van den echten socialistischen gloed naar binnen. In 1906, toen het Kuypertusschenspel geheel had uitgeklonken, bleek de geringe werkelijke kracht van het marxisme: het werd door de meerderheid der partij als „quantité négligeable” 1) ter zijde geschoven. Noch de ervaringen van 1903, noch de indirecte werkingen der Russische revolutie waren machtig genoeg in de S. D. A. P. de ontplooiing der anti-soc. tendenzen te verhinderen: de jacht naar direct succes, de toenadering tot de burgerlijke democratie, het opgeven van het klassestandpunt bij de behandeling van het Arbeidscontract in de Kamer, en van den 8 uren-eisch reeds bij het voorspel van de agitatie voor verkorting van arbeidsdag, de halve verzoening met de blanco-leus, — ziedaar enkele bloemen uit den ruiker. En in het Vakverbond noemen wij als eenige werkingen van dezelfde oorzaken: het overmatig opdrijven van de centralisatie; het achterstellen in de Rotterdamsche havenarbeiders-staking van de klasse-solidariteit; de weinig sympathieke gevoelens tegenover de Bestuurdersbonden, enz.

Het is altijd gewenscht voor sociaal-democraten duidelijk de oorzaken van ongunstige verschijnselen onder de oogen te zien. Maar het is dubbel gewenscht in dit geval, want het doorzien van de oorzaken doet ons meteen begrijpen, dat zij van tijdelijken aard zijn, geeft ons zodoende weer moed en vertrouwen in de toekomst. Wij staan aan het einde van een tijdperk van sterken economischen voorspoed, aan het begin van eene zich, behalve in Amerika, eerst langzaam ontwikkelende wereldcrisis. Van alle kanten stroomden de bewijzen toe, dat met het kapitalisme geen duurzame belangrijke lotsverbetering van de groote massa der arbeiders vereenigbaar is. De noodzakelijkheid van het socialisme als eenigen uitweg wordt weer gehamerd in de hersens van miljoenen proletariërs. De economische grondslag ontstaat opnieuw voor het op den voorgrond brengen der revolutionaire klasse-eischen, voor het aannemen van een onverzoenlijke houding, en daarmee ontstaan weer de voorwaarden tot den vlammenenden geestdrift, dien slechts de strijd voor deze eischen en op deze wijze brengt.

*) Zie ook het vorig nummer.
1) Te verwaarloozen hoeveelheid.

En in overeenstemming daarmee begint zich in de partij een kentering te voltrekken. Het revolutionaire vuur is er nog niet, maar het verlangen naar het revolutionaire vuur begint te komen. Vandaar het terugzien naar de tachtiger jaren als naar den schoonen tijd. De invloed van het marxisme in de meest algemeene beteekenis neemt gaandeweg weer toe. Men hoort het groeien. Het sterkste bewijs en de krachtigste ofschoon maar half bewuste uiting daarvan was wel de meeting in het Paleis voor het Kommunistisch Manifest. Een andere uiting is de toenemende ontevredenheid over den inhoud van Het Volk (Zie de beschrijvingsbrief). De politieke konstellatie werkt er nog toe mee, het de partij goed duidelijk te maken, dat er in het kapitalisme al erg weinig, dat er voor ons, voor de S. D. A. P. in Nederland, eer wij zelve veel sterker geworden zijn, niets noemenswaard te bereiken valt. De partij wordt gedwongen, zich op marxistisch standpunt te plaatsen. Zij wordt gedwongen te trachten de massa te winnen door echt-socialistische propaganda, door het op den voorgrond stellen van het revolutionaire in onzen kiesrecht-eisch, door het volgen van een zuivere klasse-taktiek.

Zoo heeft de maatschappelijke ontwikkeling ons daarheen gebracht, kameraden, waar opnieuw de beweging vóór alles niet het klein-politiek parlementaire, maar het revolutionaire strijddarakter toonen zal. De beweging der 80er jaren gaat herrijzen — herrijzen vrij van de feilen en fouten die haar aankleefden, van het rauw-instinctieve en half-utopische, herrijzen in hooger en vorm, verrijkt door ervaring, gestaald door wetenschap. Wij staan aan den ingang van een periode van hevigen klassenstrijd in twee werelddelen; wij proeven al zijn zilte geuren, wij hooren den storm in de verte al opsteken en wij, wij rekken de halzen uit en ademen diep. Strijd, hooggaande strijd, dat is de atmosfeer waarin de sociaal-democraat het ruimste ademt; in den hooggaanden strijd wint de arbeider 't volst en reinst zijn mensche-lijkheid, voelt hij 't ideaal het meest nabij. De Nederlandsche arbeiders van nu zijn niet meer die van de tachtiger jaren; 25 jaren van socialistische opvoeding en organisatie hebben ze veranderd en vernieuwd: hun revolutionaire gezindheid zal zich in andere hoogere vormen uiten, maar zij zal er weer zijn, en zal weer het heele leven zetten in een gloed.

Naar voren nu, mannen en vrouwen, die niet hebt gewaagd toen de verlokkingen van het dadelijk succes in de lucht zaten; — naar voren, gij overtuigden, die wist wat het kapitalisme is en hoe de burgerlijke klassen moeten handelen; — naar voren, revolutionaire naturen die niet wist, maar voeldet dat er aan den geest en het optreden der partij iets ontbrak — allen naar voren en gewerkt om de partij te maken, wat zij moet wezen; de klasse-organisatie van het proletariaat; — haar te brengen, waar zij moet staan: aan de spits van de arbeidersdrommen, die optrekken tegen de burgerlijke orde.

H. R. H.

De Heilige Familie.

Teekenend is het voor ons landje, beteekenisvol voor onze partij, dat in de week van den 14en Maart, eene week, die de internationale Sociaal-Democratische pers gelegenheid schonk Karl Marx te herdenken, het gewicht van zijn leven en werken voor den proletarischen strijd der arbeiders duidelijk te maken, dat in diezelfde

week in Nederland de brochure verscheen „Christendom en Sociaal-Democratie” van partijgenoot H. J. van Vorst.

Het geschrift van dezen nieuwen partijgenoot heeft tot uitgesproken doel te bewijzen, dat in ons land „het socialisme der breede volksschare niet hetzelfde is als zijn socialisme, het socialisme van Karl Marx.” Een zeer eigenaardig geschrift voor den Marx-dag, al dienen wij ook de oprechtheid en eerlijkheid van den schrijver te loven.

De geheele Internationale sociaal-democratische pers wees het proletariaat op de grootsche beteekenis der Marxistische denkmethode, óók voor den kamp van iederen dag. In zijne theoriën van het wetenschappelijk socialisme gaf hij het proletariaat de overwinning-zekerheid, die bestand is tegen elke desillusie van het oogenblik, tegen teleurstelling in leidende personen. En er werd op gewezen, dat als een roode draad deze gedachte door al zijne geschriften loopt, de gedachte, die hij reeds in 1843 neerschreef in zijne polemiek met Bruno Bauer c.s. „De Heilige Familie” (daarmee het wezen van den proletarischen sirijd ontdaan van alle ideologische bijmengsels op de voorgrond stellende): „Het gaat er niet om, wat deze of gene proletariër of zelfs het geheele proletariaat zich zoo nu en dan als doel voorstelt. Het gaat daarom, wat het is en wat het volgens dit zijn genoodzaakt zal zijn in de geschiedenis te doen.”

De Nederlandsche Marxisten hebben nog steeds met een „heilige familie” te kampen, of beter gezegd met „een familie van heiligen,” die meenen in de partij het hoogste goed der menschheid, de religie tegen het „platte Marxistisch materialisme” te moeten verdedigen, en zoo het kan, ons proletariaat voor de besmetting hiermede te vrijwaren. Onze dominé's in het Noorden, onze pastoors in het Zuiden vormen daartoe een heilige falanx, en de partij en hare organen steunen hen in dit Gode welgevallig werk.

Maar het is steeds het noodlot der „heilige familie” geweest dat zij nooit datgene begreep, wat zij bestreed. Bruno Bauer en de zijnen, zich verzettend tegen het streven der nieuwe Deutsche philosophische beweging, ingezet door Feuerbach, om van de hooge wolken der „idee,” in het werkelijke leven neder te dalen, hebben nooit dien Feuerbach begrepen, die de overgang vormde tusschen de klassieke Deutsche filosofie en het wetenschappelijk socialisme. Marx schreef van Bruno Bauer en de zijnen: „Zij zijn niet in staat een enkele zin uit hem juist op te vatten en te verstaan.”

Zoo staat ook onze heilige familie van thans tegenover het marxisme. En ex-pater Coelestinus, partijgenoot Van Vorst, is van hen wellicht het meest uitgesproken type.

* * *

„Wij hebben te doen met het economisch socialisme, geenszins met het wijsgeerig socialisme van Karl Marx.”

„Economisch Socialisme.” Maar in 's hemelsnaam, wat beteekent dat woord dan toch? Is er dan ook een socialisme dat niet economisch is? En was het niet juist Marx, die ook de totstandkoming van het socialisme aanwees als eind-resultaat der economische ontwikkeling der huidige maatschappij? Als men tegenover het wetenschappelijk, Marxistisch socialisme het economische stelt, maakt men de goëgemeente wijs, dat het eerste zich niet op de economische feiten baseert. Wat de verkondigers van het „economisch socialisme” van de ontwikkeling der maatschappij weten, dat danken zij aan het zoo gesmade Marxistisch socialisme. „Wat zij er van weten,” want veel is het niet!

Men zou zoo denken, dat de propagandisten van het „economisch socialisme,” de socialistische economie, de wetenschap, die de in de kapitalistische maatschappij heerschende wetten bloot legt, toch wel op hun duimpje mochten kennen. Welnu, het is nog een open vraag, of een burgerlijke bestrijder er minder van weten kan! In de socialistische maatschappij, zoo verkondigt

Van Vorst ons, „blijft warenproductie geen privaatzaak, dat wordt gemeenschappelijk, dat wordt staatszaak” (cursiveering van Van V.).

Kan men zijn oogen gelooven, als men dat leest! Men ziet hieruit toch duidelijk, dat „een economisch socialist” nog geen socialistisch econoom is. Een propagandist der S. D. A. P. verkondigt in den jare 1908 de enormiteit, dat het socialisme de warenproductie tot gemeenschapszaak, tot staatszaak maken wil, niet wetende dat het socialisme juist de *opheffing* der warenproductie is. *Een waar is een gebruiksartikel niet voor eigen gebruik, maar voor den ruil, den handel geproduceerd*: warenproductie is dus productie voor den ruil, den handel, ongeregeld, met al hare gevolgen van overproductie en crisis. Het socialisme wil geregelde productie voor het verbruik, voor de consumptie van de gemeenschap. Dat wij het a b c van het socialisme een onzer propagandisten nog te leeren hebben, die in Tietjerksteradeel volgens ons partij-orgaan daar de „principiële socialistische propaganda” heeft gevoerd, doet ons wel eenigszins aan het gehalte van die principiële propaganda twijfelen.

Maar onze economische socialist verstaat de kunst in één zinnetje over het socialisme twee enormiteiten neer te kwakken. „De warenproductie wordt gemeenschappelijk, wordt staatszaak.” Grootte goedheid, waar haalt men het vandaan!

Men kan Van Vorst misschien nog vergeven, dat hij niet wist, wat een „waar” was, dat hij ieder gebruiksartikel daarvoor versleet. Maar te vergeven is nooit in een propagandist onzer partij, ook niet in den jongste, dat hij meent, dat in een socialistische maatschappij van „een staat” sprake zal zijn. Van Vorst laat in eene socialistische maatschappij „het loon regelen door den staat” (cursiveering van Van V.), het is eenen al „staatsocialisme”. Als deze partijgenoot slechts een klein beetje langer in het Communistisch Manifest rondgebladerd had, dan hij voor het schrijven dezer brochure heeft gedaan, dan zou hij geweten hebben, dat er in de socialistische maatschappij van een „staat” geen sprake kan zijn, omdat de staat het machtsmiddel is van de eene klasse ter onderdrukking van de andere. Door de staatsmacht te veroveren maakt het proletariaat tevens een einde aan het bestaan van de staat, na haar te hebben aangewend voor het tot stand komen van het socialisme.

Ontelbare malen hebben onze propagandisten dit anarchisten en burgerlijken trachten bij te brengen. Onze „principiële” propagandist weet het echter niet!

Onze lezers zien, hoe klaar en duidelijk dat „economisch socialisme” haren eigen verkondigers voor oogen staat, hoe verhelderend hare propageering werken zal! Het zal een sociaal heilmiddel zijn, dit door onze Brabantsche priesters bereide nieuw soort „abdijsiroop”!

En nu komt Van Vorst te spreken over „Marx' Materialisme.” Wat voor onmogelijkheden onze partijgenoot zoo even mag hebben neergeschreven, werkelijk thans overtreft hij zich zelve.

In een socialistische maatschappij zal er volgens den Marx van Van Vorst van zedeleer en recht geen sprake zijn, „neen zij verdwijnen totaal, waar klassetegenstelling ophoudt. 's Menschen geestelijk leven wordt hier door Marx beslist ontkend.” En op blz. 26 laat Van Vorst Marx verkondigen, dat „de bewustzijnsvormen verdwijnen met het verdwijnen der klassetegenstelling.”

Marx, die het geestelijk leven *verklaarde*, die *aantoonde* waarom bepaalde ideeën aan invloed wonnen of ver-

loren, die de gedachte in hare wisseling *begreep*, „heeft het geestelijk leven ontkend”! En in een socialistische maatschappij verdwijnen zelfs de bewustzijnsvormen! De toekomststaat zonder bewustzijnsvormen is geen kazerne, neen volgens dit inzicht in het Marxisme een dollenhuis of een diergaarde.

Of is voor Pater Coelestinus godsdienst identiek met geestelijk leven en bewustzijnsvormen? En is geen ethiek, geen zieleven, geen wetenschap mogelijk, waar het geloof aan de Godheid verdwijnt? Zeker, de Marxist weet, dat de religie, de weerspiegeling van onbegrepen machten in natuur en maatschappij, in de toekomst op zal houden een bewustzijnsvorm te zijn, omdat ook dan de maatschappelijke krachten doorgrond en beheerscht zullen zijn. Maar beteekent dit, dat er van wetenschap, ethiek en recht geen sprake zijn zal?

Partijgenoot Van Vorst is geen geluksvogel. Hij laat zijn broeder in den geloove Aengenent mede oprukken tegen het Marxisme. Een tegenstander als Aengenent te hulp te roepen, het is volgens ons gevoel van proletarische moraal een beetje sterk! Maar als wij in onze heilige familie van dominé's en pastoors Rabbi Ben Akiba uit „Uriel Acosta” zouden mogen introducereen, hij zou uitroepen: „Alles schon da gewesen!” Immers Troelstra riep De Voofs te hulp. Door Aengenent te hulp te roepen overtreft Van Vorst slechts den meester. Wat zegt nu J. D. J. Aengenent, Pr., 1) *onder instemming* van H. J. van Vorst, pg. 2 1)

„De aanhang van Bernstein groeit echter aan. Mocht het waar zijn, dat de wonde door hem aan het Marxisme toegebracht, eene doodelijke wonde blijke!”

Een pleizerige wensch van onzen nieuwen partijgenoot aan zijne immers „officieel” Marxistische partij. Maar Van Vorst toont hier wederom zijne ontzettende onwetendheid.

Bernstein's beteekenis voor de bourgeoisie, geloovig of niet geloovig, ligt niet in eene bestrijding van het historisch materialisme, waarvan hij in zijn boek bovendien verklaart, dat het „grootte resultaten voor de historische wetenschappen heeft verkregen”; hij is en blijft in zijn boek „historisch materialist.”

De bourgeoisie juichte echter, toen Bernstein verklaren kwam, dat de klassetegenstellingen zich niet verscherpen; de rijken niet steeds rijker, de armen niet steeds armer worden. En wat zegt Van Vorst nu daarvan: „Het zijn dezelfde kapitalisten, die armen maken, en steeds *meer* armen maken en steeds *armer* maken.” En hij spreekt „van de ellende die steeds grooter wordt, en steeds meer slachtoffers maakt.” Zich op Bernstein beroepen waar hij het met je oneens is, dat zijn argumentatiekunstjes, waartoe niet ieder in staat is. Slechts de totale onwetendheid geeft hier recht op volkomen absolutie!

* * *

In het belang der partij, in het belang van het nederlandsche proletariaat zal het noodig zijn, dat door onze leidende organen er den leden van de heilige familie op gewezen wordt, dat de sociaal-democratie van dergelijk dom geschrijf niet gediend is. Wij eischen van onze propagandisten niet alleen een warm hart voor de leidendes en verdruktes, maar ook kennis van het kapitalisme, bekendheid met onze eenvoudigste literatuur. Onze partij mag niet een voorwerp van spot en hoon worden; de eerbied voor de Internationale, waartoe ook zij behoort, verbiedt ons dat reeds!

Partijgenoot Van Vorst! Het werkelijk belang der lijdende massa's, waarvoor — wij zijn er zeker van —

Het waren de inwoners van Egypte, van Mesopotamië en van China, die door den Nijl, den Euphraat en den Hoangho tot de sterrenkunde kwamen. Andere volken, die de noodzakelijkheid dier kennis niet hadden, kwamen er niet toe.

Het zijn dus de productieverhoudingen, die tot kennis dringen en de hoeveelheid en de soort van kennis bepalen.

Laat de arbeider, om de waarheid hiervan te zien, maar weder eens goed op zijn omgeving letten. Welke arbeiders zijn ijverig, weetgierig, vol van drang naar maatschappelijke ontwikkeling? Die arbeiders, die *door het productieproces* de rol van het proletariaat leeren begrijpen, d. w. z. de arbeiders in de stad en in de groot-industrie. De techniek, de machine zelf, zegt hun, dat een socialistische maatschappij mogelijk zou zijn, het groote productieproces voor hun oogen leert hun, dat de oude productieverhoudingen te krompen zijn voor de krachten der machine. Er moeten nieuwe verhoudingen komen, als gelijken moet zij zelf die productiemiddelen bezitten, dat is de taal, die de moderne stad hun toeroept. En door die taal van het productieproces ontstaat hun drang naar kennis, veel sterker dan bij den landarbeider bv., die voorloopig de nieuwe productiekrachten nog niet zóo nabij ziet.

Opmerking.

Uit het voorbeeld der tropische streken, waar het productieproces niet en der groote rivieren, waarbij het wél tot kennis dringt, ziet de aandachtige lezer, dat het historisch materialisme niet het productieproces *alleen* als oorzaak van ontwikkeling kent. Geo-

uw hart warm en krachtig slaat, eischt, dat men U voorloopig „naar het studeervertrek” verwijst. Uwe onwetendheid mag niet ontzien worden, de waarheid dient ook U gezegd.

En wellicht zult gij dan eenmaal een werkelijk propagandist der Sociaal-Democratie kunnen zijn, en het psalmwoord tot het uwe kunnen maken, sprekende tot de partij, die U op Uwe tekortkomingen wees: „Ik dank u, dat gij mij tuchtigdet, want het was mij tot hulp!”

S. D. W.

1) Pr. beteekent priester; pg. partijgenoot.

Theoretische geschillen?

Er is een leugen aan het weder-opleven, die ook vroeger tot ophitsing tegen de streng principiële sociaal-democraten rijkelijk heeft dienst gedaan. Een leugen te gevaarlijker, omdat zij een halve waarheid is. Wij bedoelen het uitgeven van wat ons van andere partijgenooten scheidt voor „theoretische geschillen” en daarmee voor iets onbeduidends, iets wat de arbeiders niet aangaat, iets wat privaatzaak behoort te zijn en blijven. Nog steeds is het een dankbaar werk, een vergadering op te hitsen tegen die bekrompen geleerden „die op alle slakken zout leggen” (Dr. van Leeuwen noemde het zoo) en met hun gefit over betzelaarijen het partijleven bederven.

Theoretische geschillen zeker, maar alléén theoretische? Hierin ligt de leugen, dat men verduistert, dat die geschillen zonder twijfel een theoretische zijde hebben, maar ook en vooral een praktische; dat de theorie voor ons slechts een middel is, om inzicht te krijgen en te verbreiden in de praktijk; dat alleen, omdat ze tevens praktische zijn, de theoretische vraagstukken voor ons waarde hebben.

Blijft het bij theorie, als wij eischen het innemen van een scherper klassestandpunt in kamer, gemeenteraad en pers? Als wij opkomen tegen de antithese tusschen „democraten en conservatieven” naast en dan in plaats van de tegenstelling, die wij van ons klassestandpunt erkennen, die tusschen kapitaal en arbeid? Is het een vraag van theoretisch belang of wij met verrukking, met voldoening althans, elke beloofde aalmoes der regeering moeten aanvarden en zoetheid prediken aan werklozen, met het oog op de weldadigheid, — zoodoende de bourgeoisie leerend, dat wij zwak zijn, zonder voldoende zelfvertrouwen, niet haar onverzoenlijke vijanden, niet zoo te vrezen en dus goed om getrapt te worden? Of dat wij daarentegen wetend dat de bourgeoisie slechts geeft, wat haar afgestreden wordt door machtigen, onze kracht er in zoeken door felle en juiste critiek de arbeiders de oogen te openen, hen te doen voelen het klasse-karakter, dat is dus het *betrouwbare*, van ons optreden? Zóó, met een sterk, bewust, moedig, geestdriftig, niet door politiek gekonkel onverschillig gemaakt proletariaat achter ons zullen wij immers *meer* „kleine voordeelen” kunnen behalen, dan met wat men zou kunnen noemen: „de anti-revolutionnaire bedelaarstheorie.”

Blijft dit geen zaak van *practisch* belang, ook als wij theoretisch beredeneeren, waarom dat zoo moet? Is

grafische (aardrijkskundige) factoren hebben groote beteekenis. Zoo zou, om nog een laatst groot voorbeeld te nemen, het productieproces zich in Europa nooit zoo geweldig en zoo snel ontwikkeld hebben, als het klimaat tropisch was en de grond haast zonder bewerking overvloed van vruchten gaf. Het zijn juist ook de gematigde temperatuur en de betrekkelijk arme bodem, die den mensch hier tot hard werk hebben gedrongen en daardoor tot het leeren kennen der natuur.

De beschuldiging, dat voor den sociaal-democraat het productieproces de enige, onafhankelijke, drijfkracht is, treft dus niet. Wij zullen er behalve de natuurlijke gesteldheid van het land, het klimaat, de invloeden van bodem en atmosfeer, in den loop van ons betoog nog meerdere leeren kennen.

B. De uitvindingen.

Er bestaat intusschen een gebied der wetenschap, dat afzonderlijk nog iets uitvoeriger moet worden besproken. Het is het gebied der technische uitvindingen.

Wij hebben gezegd: op de techniek berusten de productieverhoudingen. Hebben wij daarmee niet erkend, dat de productieverhoudingen ook op den geest berusten?

Zeker, dat hebben wij. De techniek is de bewuste uitvinding en aanwending van werktuigen door den denkenden mensch, en als de historisch-materialisten zeggen, dat de geheele maatschappij berust op de techniek, dan zeggen zij, dat de geheele maatschappij op stoffelijken en geestelijken arbeid berust.

Maar is dat niet in strijd met wat wij beweren?

FEUILLETON.

Het Historisch Materialisme voor arbeiders verklaard.

door H. GORTER.

5) *Tweede tegenwerping.*

Maar er bestaat, zeggen onze tegenstanders, een algemeene drang naar kennis, die aan alle menschen eigen is! De drang naar een bepaalde kennis moge tijdelijk zijn, de algemeene drang is eeuwig.

Volstrekt niet. Er bestaan volken, die in het geheel geen drang naar kennis hebben, die volkomen tevreden zijn met het weinige, dat hun voorvaderen hun aan wetenschap nalieten.

In een rijke tropische streek, waar de natuur alles geeft wat de inwoners noodig hebben, zijn zij tevreden met het kunnen planten van sagopalmen, het maken van een loofhut en nog enkele oeroude overgeleverde bezigheden. In landen met vruchtbaeren bodem en klein boerenbedrijf kunnen de inwoners honderden jaren in dezelfde verhoudingen blijven. Nieuwe kennis zoeken zij niet. M. a. w. hun kennis is precies, wat hun productieverhoudingen noodig maken. Is die voldoende voor hun verhoudingen, dan verlangen zij niet meer.

Een duidelijk voorbeeld, wij vergaten nog het te noemen, zijn ook die volken, die, daar zij landbouw beoefenden bij groote rivieren, die op gezette tijden overstroomden, hierdoor gedwongen waren tijdrekening te hebben, en daarvoor de hemellichamen te bestudeeren.

onze theorie soms een dood ding, is ze niet de waarheid uit de practijk afgeleid?

Is het een vraag van theoretisch belang, of wij het streven van de arbeiders Voornamelijk moeten richten op verbetering van hun positie in deze maatschappij, een streven dat de bourgeoisie als klasse weinig vreest? Wij weten, dat een redelijk bestaan voor het proletariaat onder het kapitalisme onmogelijk is, weten óók dat de kleine verbeteringen in het kapitalisme als doel nimmer de arbeiders de noodige geestdrift en volharding en strijd lust kunnen schenken, moeten wij dan niet zeggen: Die kleine verbeteringen zijn uitstekend als middel om ons weerbaarder te maken, maar ons doel, ons nooit te vergeten, altijd voor oogen te houden doel, het is: de nieuwe, vrije samenleving?

Wordt dit alles ten slotte niet de vraag, of wij den klassenstrijd daadwerkelijk (bewust dat elke burgerpartij vóór het behoud van het bestaande en dus onze onverzoenlijke vijand is) zullen strijden, of alleen in naam? Of is ook de klassenstrijd gerevideerd tot een „theoretische quaestie“?

V. SCHIE

Het Nut der „Zending.“

Er heeft een vorige week een vergadering plaats gehad, die uitermate deftig was.

Het comité tot bevordering der zending in Ned. Indië te 's Gravenhage hield een bijeenkomst ten huize van niemand minder dan de gewezen Regentes van het koninkrijk, waar voor een „belangstellend“ gehoor „de betekenis der zending voor onze kolonien“ werd uiteengezet door dominees J. W. Gunning en Dr. N. Adriani.

Die bijeenkomst nu, hierop wilden wij wijzen, heeft ongetwijfeld haar doel niet gemist. Immers, den, men mag aannemen, notabelen aanwezigen werd door deze beide dienaren van den Christus zonneklaar bewezen, voor zoover zij het nog niet wisten, dat het uitzenden van leeraren ter prediking van het Christendom een uiterst profitabel ding is voor... de bevordering der „beschaving“, wat wij in onze taal het kapitalisme noemen, en waarvan wij weten, dat de inhoud is: vernieling der cultuur van de inboorlingen, uitroeiing van hun volksaard en zeden, en in de plaats daarvan vestiging van ons „gezag“, ten einde hen te maken tot zwoegers in dienst van het kapitaal of afnemers van onzen industriëlen afval.

Het comité, waarvoor beide Christenen spraken, zal zeker van deze bijeenkomst de zeer tastbare voordeelen ter bevordering van het edele doel hebben ontvangen.

Het koloniale imperialisme bedient zich van alle middelen: preeken en het invoeren eener slavenreligie zijn minstens even nuttig als jenever en bajonetten.

V. R.

Uit het Buitenland.

Frankrijk. Het Fransche parlement vertoonde dezer dagen een schouwspel van politiek bederf, zooals men 't moeilijk erger zien kan.

Wordt hierdoor niet de geest weder de eerste drijfkracht der maatschappelijke ontwikkeling?

Als toch de geest de techniek maakt en de techniek de maatschappij, dan is de geest de eerste schepper. Zien wij hier nog eens wat scherper toe.

Het historisch materialisme ontkenst volstrekt niet, dat de geest tot de techniek behoort. Hoe zou het dit kunnen? De techniek is menschenwerk. Menschen zijn denkende wezens. Productieverhoudingen, eigendomsverhoudingen zijn verhoudingen van menschen; er wordt dus in gedaan en gedacht. Techniek, eigendoms- en productieverhoudingen zijn én geestelijk én materieel.

Het is niet dit, dat wij ontkennen.

Wij ontkennen slechts het zelfstandige, het eigenmachtige, het vrijwillige, het bovennatuurlijke, het onbegrijpelijke van den geest en zijn daden. Wij zeggen: als de geest nieuwe wetenschap, nieuwe techniek vindt, dan doet hij dit niet uit zichzelf alleen, maar door een maatschappelijke drang of behoefte.

Hoe geschieden vroeger de meeste technische uitvindingen?

Door menschen, die in het productieproces zelf bezig waren.

In hen, die daar zaten aan hun werktuig, leefde dan de drang: ach, ging dit werk maar beter, sneller, wat zou ik meer en beter produceeren, rijker worden, of hoe zouden wij allen te zamen rijker worden.

Hoe dan de maatschappij ook was, klein of groot, horde nog of stam, feodale of kapitalistische maatschappij, die drang was maatschappelijk, ontstond door economische behoefte. In de maatschappijen met gemeenschappelijk bezit door socialen drang

Het spelletje, dat er gespeeld werd: den eenen dag een votum, waarbij de wegens anti-patriotisme ontslagen beambten weer zouden worden hersteld, drie dagen daarna een motie van goedkeuring voor de regering van Clemenceau, die kwam te vertellen, dat hij de kwestie van vertrouwen stelde en weigerde deze ontslagen misdadigers weer toe te laten, dat spelletje heeft voor de bourgeoisie een zeer goeden zin. De zaken gaan niet slecht: de regering houdt de anti-militaristen in bedwang; van de hervormingen op het program komt niets terecht, de Marocco-expeditie daarentegen neemt steeds uitgebreider afmetingen aan: wat behoeft de groote financiële bourgeoisie meer?

En de radicale meerderheid? De meerderheid, die, als de zweep van Clemenceau klinkt, als een kudde naar de stembussen snelt om zijn bevelen te volgen, wel, zij vervult eenvoudig haar rol van de „stommen in het Serail“, zij zijn het echte stemvee der partijleiders, dat bij het doorgevoerde parlementaire stelsel zo goed hoort als de verdeling in partijen, en zij zullen Clemenceau redden, zolang zij geen sterkeren ontmoeten. Maar Clemenceau of Briand, voor de arbeiders is het één pot nat en één ding is slechts bij dit alles gelukkig en heugelijk, dat het brutale radico-socialistische régime duizenden de oogen opent voor de noodzakelijkheid van den klassenstrijd, voor wie die noodzakelijkheid nog enkele jaren terug versluierd werd door democratische frases.

* * *

Engeland. Het bankroet van het Engelsche radicalisme is toch wel niet minder treffend duidelijk dan dat van het Fransche, hoezeer beide geheel verschillende economische en historische grondslagen bezitten en eigenlijk niets dan den naam met elkaar gemeen hebben.

Hoe bleek het weer, en nu voorgoed mag men zeggen, bij het debat over het voorstel der Arbeiderspartij om werk te verschaffen van staatswege aan de werklozen.

De Arbeiderspartij is niet socialistisch en het voorstel, hoewel het indruischt tegen de kapitalistische productiewijze, was voorgesteld en werd gesteund door enkele radicalen met een behoudend doel.

Maar de regering verklaarde het eenvoudig weg onaannemelijk, op een beleefde wijze natuurlijk, zooals men dat verwachten mag van een Engelschen gentleman, en liet het aan verachtelijke renegaten der arbeidersklasse, een Maddison, die sprak uit naam van de vakverenigingen, noto bene een Burns. (hoe zijn de tijden veranderd) over, al de deels domme, deelsvalsche sofisterijen tegen het beginsel van het voorstel te debiteeren, die liberale bekrompenheid kan ingeven. De motie verwierf 116 stemmen, waaronder 27 stemmen der Arbeiderspartij, 66 radicalen, 21 Ieren en twee Tories. De 66 radicale stemmen waren even zoveler demagogische — er heerscht groote werkeloosheid in Londen vooral en het heele votum bewijst, dat er in het Engelsche Parlement voor een ernstigen maatregel tegen deze grootere kwaal der kapitalistische productie zoomin een meerderheid bestaat, zelfs om dien op

iets te doen voor de gemeenschap, in de klassenmaatschappijen met privaatbezit door den maatschappelijke drang iets te doen voor het maatschappelijk individu, den privaatbezitter zelf, of voor de klasse der privaatbezitters.

Geen wonder. Daar de mensch een maatschappelijk wezen en de arbeid der menschen maatschappelijk is, is ook de drang naar verbetering van arbeid niet iets, wat uit eigen-geest-van-den-mensch-alleen opkomt, maar uit zijne maatschappelijke verhoudingen. De drang naar verbeterde techniek, naar uitvindingen, is een maatschappelijke drang, ontstaat door maatschappelijke behoeften.

Dat is, wat de historisch materialisten zeggen: zij ontkennen de zelfstandigheid, de eigenmachtigheid, de oppermachtigheid van den geest, zij zeggen, dat maatschappelijke behoefte, wanneer zij bestaat, den geest dwingt in bepaalde banen en dat ook de behoefte geschapen wordt door bepaalde stoffelijke productieverhoudingen. Zij ontkennen dus ook hier, dat de geest absoluut heerscher is.

Deze zaak, de samenhang van techniek en wetenschap, is zóó belangrijk, dat wij er wel langer bij stil mogen staan, hetzelfde nog wel wat dieper mogen beschouwen.

Geven wij dus nog een paar uitvoerige voorbeelden.

Onderstellen wij een handwever in de middel-eeuwen. Het handweefgetouw voldoet in 't algemeen aan de maatschappelijke behoeften. Handel, verkeer, buitenlandsche markt, zijn nog niet zoover ontwikkeld, dat nieuwe groote productiekrachten noodig zijn. Daaraan wordt geen behoefte gevoeld. Maar de aandacht van een bijzonder scherpzinnig wever is

fatsoenlijke manier te begraven, als in Frankrijk voor de inkomstenbelasting.

V. R.

Het verschrikkelijkste van alle kwaden is het individualisme.

HONORÉ DE BALZAC.

Uit de Vakbeweging.

Twee voorstellen voor de Algemeene Vergadering van het N. V. V.

Van H. Sn. ontvangen wij onder dezen titel onderstaande bespreking van a. Het Algemeen Kiesrecht; b. De Bestuurders-bonden, waarvan we thans a. plaatsen.

a. Het Algemeen Kiesrecht.

Schreef C. in No. 19 van „de Tribune“ in zijn artikel „Op verboden terrein“, dat het niet onmogelijk zou zijn, dat de A. N. D. B. in het Vakverbond met een (zeer ontijdig!) voorstel komen zou, tot het voeren der kiesrechtactie door S. D. A. P. en N. V. V. gemeenschappelijk, thans blijkt dit niet alleen het geval te zijn, doch heeft het Verbondsbestuur zelf een voorstel gedaan in zake het kiesrecht, dat men gerust niet van dit lichaam had kunnen verwachten. Als wij bijv. in „De Vakbeweging“ No. 13 van 1 Mei 1907 in een artikel van H. P. „Het N. V. V. en het Algemeen Kiesrecht“ lezen, dat het N. V. V. moet respectueeren het besluit der vakbonden, die van aansluiting bij het kiesrechtcomité niet willen weten; dat het N. V. V. „in all' geval“ buiten de kiesrechtactie moet blijven, dat het gewenscht is voortaan geen voorstellen meer het kiesrecht betreffende op de agenda's voor jaarvergaderingen van het N. V. V. te brengen; en wij zien nog geen jaar later niet alleen, dat ook de A. N. D. B. door den drang der tijden zijn al te neutrale houding heeft laten varen, maar zelfs dat het Verbondsbestuur voorstelt: „dat bestuur op te dragen, indien de S. D. A. P. de hulp van het N. V. V. voor den kiesrechtstrijd mocht inroepen, deze zoo krachtig mogelijk te verleenen op de wijze als door de omstandigheden zal worden geboden, het N. V. V. op de kiesrechtbetoging te doen vertegenwoordigen en bij de aangesloten vereenigingen er op aandringt zooveel in haar vermogen is de kiesrechtactie te steunen“, dan begrijpen we, dat een flinke stap in de goede richting is gezet. We begrijpen dan, dat menschen van de „nuchtere praktijk“ practisch genoeg kunnen wezen, in korten tijd terug te komen op meeningen door jarenlange ervaring gevormd en als onfeilbare waarheden (bijna dogma's) verkondigd.

Het is waarschijnlijk al te brutaal te meenen, dat op een dergelijke vrij snelle bekeering óók wel van invloed geweest zijn theorieën, verkondigd door menschen, die helaas onbescheiden genoeg zijn, zich op het terrein der vakbeweging te wagen, omdat zij in hun onnoozelheid meenden, dat de vakbeweging voor den sociaal-democraat nooit „verboden terrein“ kan wezen. Zij zullen ten minste naar mijn meening goed doen voort te gaan met het geven van voorlichting. Leden, Hoofdbestuurders, zelfs de meest ervaren Vakverenigingsleiders kunnen daar nog van leren, om de eenvoudige reden, dat de aard van het werk van beide laatstgenoemde categorieën meebrengt, dat ze te veel de boomen, te weinig het bosch zien.

H. Sn.

toch op zijn werktuig gespannen, omdat hij weet, dat voor hem persoonlijk, sneller, gemakkelijker productie eenig voordeel beteekent. Hij vindt een kleine verbetering en brengt die aan. Binnen zijn kring wordt deze bekend en nagedaan. Daarbij blijft het. Een kleine, haast niet voortschrijdende verandering in het productieproces, die misschien tientallen, honderdtallen van jaren de eenige verandering blijft. Ontstaan door de maatschappelijke behoefte van een enkeling.

Onderstel evenwel, dat verkeer en handel (b.v. in 15de, 16de en 17de eeuw) zeer zijn toegenomen, dat de buitenlandsche markt enorm is uitgebreid, dat koloniën zijn gesticht, die manufacturen uit het moederland verlangen, — dan wordt de maatschappelijke behoefte en drang naar verbeterde techniek, naar grooter voordeel, algemeen, dan peinst niet één, maar honderd man op verbetering, dan ontstaat door snel opgehoopte kleine veranderingen een nieuw werktuig.

Onderstellen wij een der vroegste uitvinders van het stoomwerktuig, een Papin bijvoorbeeld.

Hij is geboren met een byzonderen technischen aanleg. De dieren maken reeds woningen en gebruiken stenen en stokken. De mensch maakt werktuigen en er zit in talrijke menschen een byzondere aanleg en liefde voor de techniek, de millioenen jaren menscheidontwikkeling hebben ons dat overgeërfd, en in sommigen komen die liefde en aanleg, wanneer de productieverhoudingen meewerken, als groote vlammen te voorschijn. De maatschappij of klasse, waarin zij leven, heeft al een ontwikkelde techniek, zij zinnen op verbetering, die de maatschappelijke productie nog beter zou maken. Hun in die richting gespannen,

Ontvangen Boeken.

De Nieuwe Tijd, Sociaal-democratisch Maandschrift onder Redactie van Van der Goes, Gorter, Herm. Heijermans, Henr. Ro'and Holst, J. Saks en Wibaut.

Het Maart-nummer van ons S.-D. Maandschrift heeft elkeen in zooverre teleur gesteld, dat — terwijl voorzover we kunnen zien, gansch de Internationale pers de gelegenheid aangreep Marx te herdenken — De Nieuwe Tijd ons zelfs geen enkel artikel over Marx bracht. Overigens zetten in dit nummer Van der Goes, Dr. Heijermans en Herm. Heijermans resp. de studie over „Armoede, Voorheen en Thans”, de discussie over „Vrouwen-Arbeid in de Fabrieken en Werkplaatsen”, en het Spel van de Mijnen „Glück-Auf!” voort. H. Worms in „De internationale Socialistische Jongelieden-Organisatie” doet een noodig werk, door onze kennis omtrent die beweging in alle landen te verrijken en onze sympathie daardoor te verlevendigen. Een opmerking: laat hij zich niet te veel voorstellen van de deskundige leiding en de medezeggenschap van onderwijzers-partijgenooten.

Een merkwaardig artikel is dat van Keesing over „Sociaal-Democratie en Vakverenigingen”, merkwaardig nl. als bijdrage tot de kennis van dezen Hollandschen „vakverenigings-man”. Als hij ertoe kon komen, eerst een paar jaren bij de Deutsche vakverenigings-mannen, die hij citeert, in zijn eigen onderwerp en vooral in het hanteeren van de statistiek te gaan studeeren, misschien zou hij dan meer van het wezen van Sociaal-democratie en Vakverenigingen en ook van de betekenis van cijfers leeren begrijpen, dan waarvan hij thans in zijn gedeeltelijke vertaling van de eerste voordracht van Paul Umbreit en zijn drie bladzijdenlang neergesmeten cijfers blijf geeft. Merkwaardig tot waardeering van den schrijver is bijv. dat hij bl. 196 meent dat „sommigen onzer . . . onze revolutioneerende leerstellingen aanwenden, in plaats van met belangenargumenten de onverschilligen . . . te wekken.” Deze tegenstelling (daarom onderstreepte ik haar) ligt in het brein van K., op blz 296 komt ze daaruit nogmaals te voorschijn, niet in dat van sommigen onzer. Verder zweert K. natuurlijk op blz. 202 bij de „rustige ontwikkeling” van onze vakbeweging; vergeet hij dat het verzet der ondernemers de vakbeweging vanzelf een bepaald politiek karakter opdringt: 1) laat hem de van ouds bekende „bijwagen” nog immer geen rust; is hij in de historie der Hollandsche vakbeweging zoo weinig thuis, dat hij vergeet dat het de Bestuurdersbonden waren, die den strijd en met zeker succes hebben gevoerd voor de moderne vakbeweging, vóórdat het N. V. V. bestond en zóódat het bestaan kon; en zweert hij, de onderzoeker, zonder eerst even te onderzoeken of het ook waar is, bij wat Troelstra einde 1907 verkeerdelijk in De Beweging gelietde te schrijven over „de geringe betekenis die het orthodoxe Marxisme aan de vakbeweging als zodanig toekent”. K. gelieve o.a. eens te lezen wat de vakverenigingsmensen Aug. Bringmann, Paul Umbreit en Ad. Braun daarvan schrijven. We meenen dan ook, dat de Nieuwe Tijd, om in Keesing's eigen woorden te spreken, de „beoordeeling van vakverenigings-belangen” in het vervolg aan „het bevoegde oordeel (van) geschoolde partijgenooten” dient toe te vertrouwen.

De aflevering wordt besloten door artikelen van Wijnkoop over „Vakbeweging en Revolutie”, Loopuit over „Trouw en het Organisch Kiesrecht” en Van Ravesteijn over „Een bescheiden Inaugurale Rede” van Prof. Steinmetz.

Wp.

De door K. aangehaalde Paul Umbreit, Redakteur van het „Correspondenzblatt der General-Kommission der Gewerkschaften Deutschlands”, dus van het blad der Deutsche Vakbeweging, schrijft in hetzelfde boekje „Die gegnerischen Gewerkschaften in Deutschland” blz. 79: „De taktiek van het vrije politieke werken voor vakbelangen zonder zich aan een bepaalde partij vast te leggen, heeft reeds lang in

maatschappelijk denken, wordt getroffen door de kracht van samengeperste waterdamp. Zij bedenken op de basis van oude werktuigen, die door menschen, dieren, water of wind bewogen werden een nieuw toestel. Hun sociaal gevoel is zoo groot, hun genot en verlangen om zoo iets te produceeren zoo sterk, dat zij tijd, gezondheid, fortuin opofferen, om het te volmaken en in te voeren.

Maar de algemeene behoefte bestaat nog niet, deze vooruitgang der techniek is te groot, de kosten misschien te hoog. De uitvinding wordt niet aangenomen, de proeven moeten gestaakt worden, en raken in het vergeetboek. De uitvinder sterft dikwijls als een te gronde gericht man. Hij had wel de sociale behoefte gevoeld, maar de maatschappij deze nog niet of althans niet voldoende, hij was iets te vroeg geweest.

Nemen wij een groot uitvinder van onzen tijd, een Edison. Hij is ook een technicus van geboorte, zijn leven is denken aan techniek. Maar hij is geen eerste zwaluw, die denkt aan wat nog niet kan. Zijn geheele maatschappij, althans de geheele bezittende klasse, wil wat hij wil. Voor duizenden kapitalisten is verbeterde techniek enorme verhooging van winst. Elke uitvinding, die sneller, goedkoper productie mogelijk maakt wordt dadelijk geaccepteerd. Dat versterkt zijn werkkraft en maakt dat hij zich zelf zijn problemen kan opgeven, dat hij niet meer van het toeval maar van zijn eigen wil afhankelijk wordt.

De uitvindingsdrang van een Edison is een sociale drang, zijn liefde voor techniek een maatschappelijke, door en in de maatschappij ontstane liefde, de basis waarop hij werkt maatschappelijk, zijn welslagen en

de Engelsche en thans ook in de Amerikaansche Vakbeweging schipbreuk geleden, — hoe langer ze duurt, hoe vernielender ze werkt.”

Dat zegt Umbreit juist naar aanleiding van het werken der religieuze, Chr. en anti-S.D. vakverenigingen. Vgl. daarmede hetgeen K. over de S. D. i.e. in de vakbeweging zegt in de 3e alinea van bl. 196 en elders!

Ingezonden.

Twente.

Geachte Redacteur!

Ik heb een oogenblik gedacht, om niet in te gaan op het pessimistische hoofdartikel over Twente van uwen medewerker, partijgenoot de L., doch waar ook andere sprekers dit artikel zullen lezen, meen ik mede aan de Hengeloosche beweging verplicht te zijn, den indruk verkregen door partijgenoot de L. (evita) van eenige zeer verkeerd opgevatte indrukken te weerleggen. Het stukje geschiedenis, dat de L. geeft, was zooals hij zegt, in de oude beweging, en toen was er onder de Hengeloosche arbeiders oprecht geweldeliefde voor het socialisme. Ook in '97 toonden de vergaderingen dat het Twentsche industrie-proletariaat zich tot ons voelde getrokken.

Niets is minder waar dan dat. Ik geloof niet dat de arbeiders van toen iets hebben gesnapt van ons Soc. dem. program, ergo, dat de groei en de omvang van onze partij zoo groot is geweest als de L. het tracht voor te stellen. Onze partijafdeeling werd trouwens geboren na dien tijd. De liefde voor het socialisme bestond alleen in geloof aan den val van het kapitalisme in een paar weken. De socialisten van toen zijn zoo goed als verdwenen — Binnink en nog enkele zijn gebleven — maar het in die dagen opblaiende revolutionaire socialisme mag en kan niet vergeleken worden bij de sociaal-democratie van heden. De L. was in geen 10 jaar in Twente geweest en in die 10 jaar heb ik de beweging mee gemaakt en ben, rekening houdende met de zeer beroerde omstandigheden, met den groei van onze beweging best tevreden. Om een oordeel te vellen over den groei van onze partij moet men niet erop afgaan, of een oud strijdenoot gegroet wordt. Trouwens de weg geloopt door De L. was van station naar hotel, 10 stappen en geen enkele meer. De oude strijdenoot ontkent evenwel dat hij niet gegroet werd; al de arbeiders die hem kenden en hem tegen zijn gekomen hebben gegroet.

Het spijt me voor de L. dat hij zoo'n miserabele indruk van onze beweging heeft verkregen, doch hij vergeet niet, dat hij niet in Amsterdam III zit, waar het enthousiasme zich onmiddellijk laat uiteten. 'k Heb eens een Meimeeting meegemaakt in Amsterdam, en geef toe, dat de Amsterdammers flinker, vlugger in de handen klappen dan wel de Twentsche arbeiders, kan dit echter nu gelden als motief voor populariteit der beweging? Nonsens niet waar? Een ernstige beschuldiging krijgen de arbeiders, en hier bedoelt partijgenoot de L. arbeiders-partijgenooten, van hem te hooren. Bij verkiezingen ging het nog wel, maar anders misère. Die vuur-uit-de sloffen-loopende-partijgenooten zijn . . . de intellectueelen onzer partijafdeeling, partijgenoot de L. en de arbeiders zijn, en daar hebben we nog zoo hard niet over te klagen, flinke stoere werkers, die niet aarzelen wanneer ze geroepen worden, tot diep in den nacht voor hun Soc. Dem. beginsel te werken.

Mevr. Roland Holst zeide eens:

Ge zijt een goed, flink volk, ge hebt echter een groot gebrek, en dat is ge bijt niet genoeg van je af. Dat is zoo. Doch dat is het karakter van de Hengeloosche arbeiders. Ze zijn niet spoedig in vuur te brengen, maar of ze daarom geen goede socialist zijn, is voor mij nog niet uitgemaakt. Partijgenoot de L. deed goed werk met zijn optreden te Hengelo. Hij denke nu toch niet, dat zijn woorden verkilden of niet begrepen werden, dat getuige het debat, dat overigens zelden gevoerd wordt. De L. wordt nu op ons Meifeest uitgenoodigd en hij zal de gelegenheid krijgen weer voor een optocht te loopen en daarna te spreken, en

dat hij zich bewust, van te voren, zijn doel stellen kan, aan deze maatschappij te danken.

Zoo komt het tegenwoordig veel voor, dat uitvindingen worden gedaan, maar de nieuwe machines niet worden ingevoerd, omdat zij te duur zijn. Voor den landbouw b.v. bestaan de prachtigste machines, die in ons land in 't geheel of bijna niet gebruikt worden. De productieverhoudingen zijn nog te eng voor die nieuwe krachten, maar de uitvinders hebben ze toch gemaakt door de algemeene sociale behoefte, die in hun kapitalistischen tijd bestond. Ontstaat dus een uitvinding in 't algemeen, door in het individu gevoelde maatschappelijke behoefte, op grond van reeds bestaande techniek — alleen die worden aangenomen, aan welke de maatschappij practisch behoefte heeft en die zij in haar bepaalde verhoudingen invoeren kan. Dus zoowel oorsprong als ontwikkeling van het werktuig is maatschappelijk. Om ze te vinden moet men niet in den geest van één, doch in de maatschappij zoeken.

Ten slotte een voorbeeld uit den tijd, toen de mensch pas zijn eerste werktuigen te maken begon. Wij ontleenen het aan een boekje van onzen partijgenoot Kautsky: „Ethiek en materialistische geschiedenisbeschouwing”. Daarin lezen wij:

„Zoodra de mensch de lans bezat, was hij in staat op grotere dieren te jagen. Had tot dusver zijn voedsel voornamelijk uit boomvruchten en insecten, en waarschijnlijk vogeleieren en jonge vogels bestaan, nu kon hij groote dieren doden, het vleesch werd van nu af belangrijker voor zijn voedsel. De meeste groote dieren houden zich echter op den grond, niet in de boomen op; de jacht bracht dus den mensch van uit de takken (waar hij vroeger woonde) op den grond.

we hopen dat hij dan een ietwat beteren indruk van onze beweging zal krijgen, dan hij van onze laatste cursusvergadering heeft meegenomen.

Hengelo.

G. KRUIT.

Naschrift.

Wat ik over Twente geschreven heb, was niet meer dan de weergave van een vluchtig gekregen indruk.

Meer — en dus veel — waarde mag er niet aan gehecht worden. Ik verbeeldde mij dat de beweging daar, die naar de industriele vlucht van Twente gemeten, in ons land vooraan moest gaan, integendeel weinig kracht en invloed ontwikkelde onder de arbeiders. Ik herinnerde mij den vurige geest uit vroeger dagen en zag in de tegenwoordige flauwe een ontmoedigende tegenstelling. Dat die geest inderdaad zoo is blijkt m.i. ook ten overvloede uit het schrijven van Nyhuis en ook uit de verklaring van Mevr. Holst. Ik wees reeds er op dat ook Troelstra er zich aan gestooten heeft.

Twente vooraan! Ziedaar wat mij gedreven heeft mijn indruk neer te schrijven. Het verheugt mij, dat ik de personen in beweging heb gebracht, dat kan niet anders dan onze goede zaak in Twente ten goede komen. Het zal ongetwijfeld de strijd lust aanwakkeren, want niets liever zal mij zijn dan spoedig te zullen moeten erkennen: Twente leeft, Twente doet haar sociaal-democratischen plicht Twente staat in den fellen gloed van den rooden brand als weleer, in Twente heeft de oude revolutionaire geestdrift het nieuwe betere sociaal-democratisch weten gevonden, Twente gaat vooraan — ik heb mij glansrijk vergist!

d. L.

Juiste critiek.

Onder het opschrift „Sollen met Marx” las ik in de voorlaatst verschenen „Tribune” een beschouwing, euphemistisch zou men 't critiek kunnen noemen, over de brochure „De levensbeschouwing der Sociaaldemocratie” van Dr. van Leeuwen, waaraan ik, en laat ik 't er direct bijvoegen, vele anderen, zich geërgerd hebben.

Wanneer Van Schie het werk van v. L. meent te moeten afkeuren en hij ons zijn oordeel wil doen kennen dan verlangen wij van hem, dat hij streng zakelijk het te critiseeren geschrift behandelt, dan zijn wij tevreden als wij aan 't eind tot de overtuiging zijn gekomen: de man heeft gelijk: Dr. v. L. is beneden zijn onderwerp gebleven, heeft getoond niet thuis te zijn in het Marxisme; of andere mogelijkheid, dat wij 't niet eens zijn met van Schie.

Wij wenschen echter geenszins een partijgenoot te zien indeelen bij een gilde van „wetenschappelijke beunhazen en kwakzalvers”, wij ontzeggen van Schie verder het recht, omdat hij de bevoegdheid mist, uitemaken, wie al of niet op de titel: „zeer geleerd” kan aanspraak maken. Of is mogelijk in de oogen van van Schie alleen hij zeer geleerd die Marxist is, wel te verstaan volgens zijn opvatting. Men zou 't gaan meenen.

Maar wat wij ten sterkste afkeuren, wat wij niet zonder protest willen laten gaan is 't feit, dat Van Schie van een partijgenoot, ijverig medestrijder, wiens goede trouw boven twijfel verheven is, als één van drie mogelijkheden durft veronderstellen: dat hij „bewust vervalscht.”

Een dergelijke persoonlijke verdachtnis komt allerminst te pas zeker niet van partijgenooten onderling.

't Lijkt mij oneindig veel beter te zwijgen, dan wat men mist aan kracht van argumentatie aan te vullen met geratel van groote woorden, die bovendien leelijk zijn.

Waarom ik opname verzoek van deze regels? 't Is omdat ik vrees, dat een schrijfwijze als van v. S. weinig zal ten goede komen aan 't schoone doel dat „De Tribune” beoogt, n.l. te zijn een weekblad, dat „zal trachten hun (d. w. z. onzer klassegenooten) inzicht in de sociaaldemocratie te verhelderen, te verbeteren, te verruimen.”

Gr.

Korrespondentie.

Wederom moesten verscheiden stukken ongeplaatst blijven.

Meer nog. De het best te jagen dieren, de herkauwers, zijn in het oerwoud maar schaarsch; zij geven de voorkeur aan groote grasvelden, prairiën. Hoe meer de mensch een jager werd, des te eer kon hij uit het tropisch bosch, waarin de oermensch nog bevangen was.

Deze voorstelling is zuiver op vermoedens gegrond. De gang der ontwikkeling kan ook omgekeerd geweest zijn. Ibvengoed als de uitvinding van het werktuig en van het wapen den mensch er toe brengen kan, uit het bosch naar de vlakte te verhuizen, evengoed kunnen oorzaken, die den oermensch uit zijn oorspronkelijke woonplaats verdrongen, de aanleiding tot uitvinding van wapens en werktuigen zijn geweest. Nemen wij bv. aan, dat de menigte van menschen grooter werd dan het voedsel toeliet. . . of dat eene toenemende droogte de oerwouden deed sterven. . . In al deze gevallen werd de oermensch gedwongen zijn leven in de boomen vaarwel te zeggen en kon zich niet meer zoo veel van boomvruchten voeden. De nieuwe levenswijze bracht hem er toe, meermalen steenen en stokken te gebruiken en bracht hem zoo dichter tot de uitvinding der eerste werktuigen en wapens. (Wordt vervolgd.)

De filosofen hebben de wereld verschillend verklaard; het komt echter er op aan haar te veranderen.

MARX.